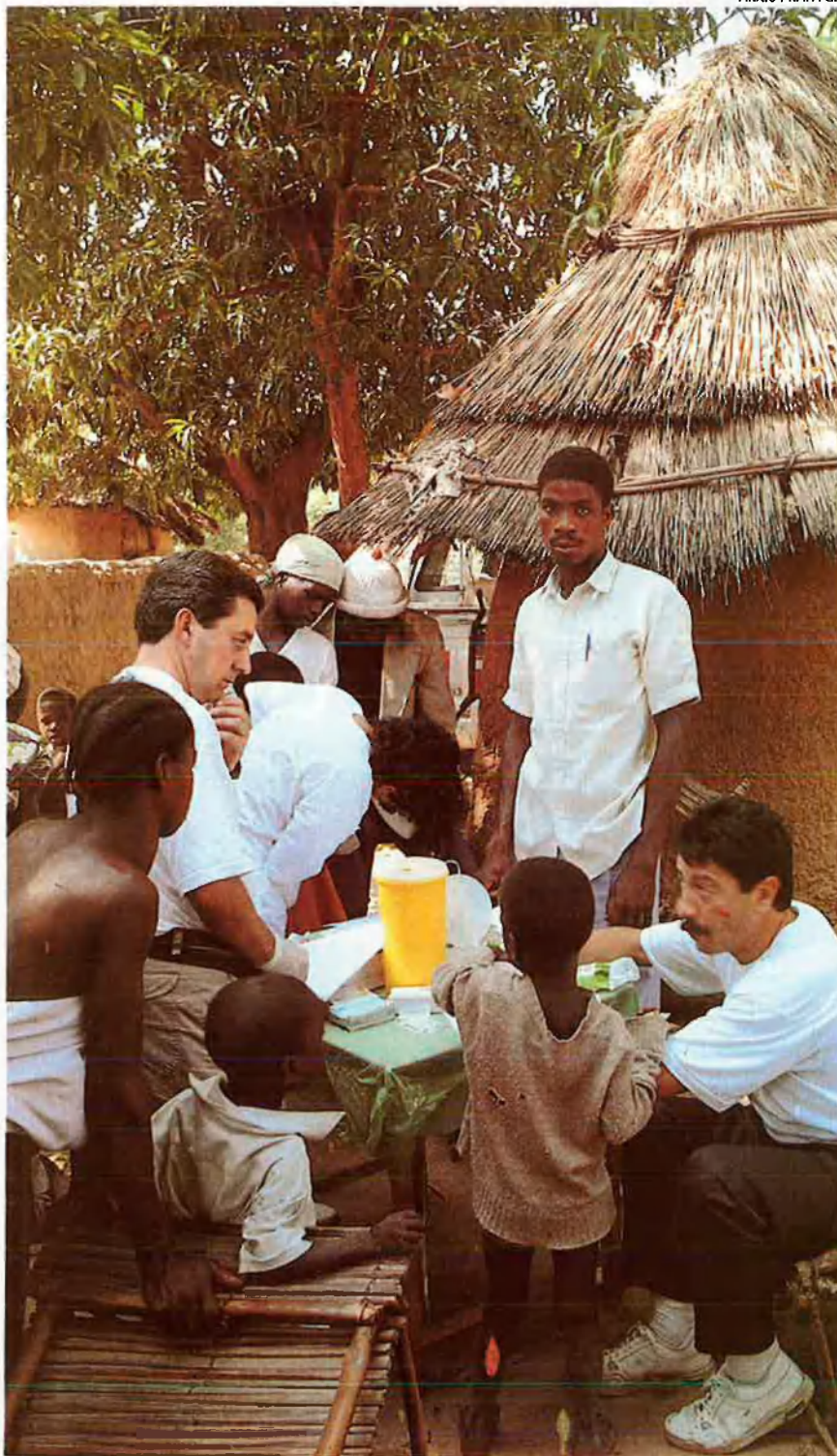

ONGD, experiències de solidaritat

ARXIU / RAFA GIL

Les Organitzacions No Governamentals pel Desenvolupament (ONGD) tenen una importància creixent en la nostra societat per la tasca de sensibilització i per l'acció que duen a terme per transformar les desigualtats del nostre món, paleses sobretot en les relacions Nord-Sud. Els joves tenen un paper de participació determinant en els moviments de la solidaritat internacional.

Centenars de joves catalans responen cada any a la crida que per l'estiu fan un seguit d'organitzacions no governamentals de cooperació internacional per anar a països del Tercer Món per conèixer-los i fer-hi accions de solidaritat. A banda aquestes experiències de curta durada, molts decideixen de passar-hi temporades més llargues per dur a terme de manera professionalitzada els projectes de desenvolupament que tenen les ONGD als països del Tercer Món.

La participació dels joves en aquestes activitats ha estat objecte d'estudi d'un treball del sociòleg Xavier Santajuliana, que va obtenir una de les dues beques de recerca sobre la joventut, des de la perspectiva de les ciències socials, que cada any atorguen la Fundació Jaume Bofill i la Fundació Serveis de Cultura Popular de Barcelona. La Diputació de Barcelona, en virtut d'un acord amb aquestes fundacions, ha publicat fa poc el treball de Santajuliana, titulat *Experiències de solidaritat*, que analitza les ONGD que organitzen aquestes activitats, les persones que hi participen i el punt de confluència de tot plegat.

Canvi de mentalitat. Tot i que la solidaritat internacional existeix de fa molt, aquestes experiències organitzades, "físicament" i amb consciència de fer-ho, per les ONGD sorgeixen i tenen el boom els anys 90, que és el moment de consolidació de les grans organitzacions. "Les ONG que munten activitats solidàries a l'estiu provenen de mons institucionals diversos, però totes coincideixen en la voluntat de transformar les relacions Nord-Sud a base de canviar les mentalitats de les persones i, per tant, totes plantegen el mateix model de participació: anar al Tercer Món per conèixer la realitat sobre el terreny i, a la tornada, ser portaveus d'aquesta experiència, desenvolupant tasques de solidaritat internacional des del Nord —explica Xavier Santajulliana—. Ara, es tracta d'un únic model, però amb perspectives distintes. D'aquí ve que el nom de l'activitat sigui diferent segons l'ONGD, i per tant es parla de brigades/camps/estades/delegacions segons que tinguin una idea més revolucionària, de turisme alternatiu, un component més juvenil o bé d'observació de la realitat".

Experiències de sensibilització. Dels àmbits de cooperació, aquestes activitats de solidaritat se centren en l'educació pel desenvolupament o la sensibilització. Abans es parlava de treball i ara de solidaritat, car hi ha hagut un canvi de concepció: l'inici d'aquestes activitats va vinculat amb el fet de prestar suport físic a projectes determinats, per exemple: construir una escola, però hi ha condicions estructurals que impedeixen el desenvolupament de la cooperació en sentit tècnic i, per tant, hom arriba a la conclusió que és més important conèixer la realitat de prop i sensibilitzar-s'hi. Tot i així, Santajulliana explica que, segons la seva experiència professional, la majoria de persones que tornen d'una activitat d'aquesta mena no es converteixen en activistes, si bé destaca que sofreixen un procés de canvi, "no necessàriament organitzatiu, sinó d'actituds personals, que es podrà valorar amb el pas del temps". I fa una reflexió interessant, que no ha tractat al llibre: "Intueixo que les ONGD del Nord donen suport a les organitzacions del Sud amb què coincideixen ideològicament i, per tant, si en un pla explícit l'objectiu de l'activitat és

de cooperar, en un d'implícit, de cooperació, n'hi ha poca, allò que hi ha és un suport simbòlic i econòmic a les organitzacions que acullen els grups de joves. I pel que fa a la sensibilització, jo diria que hi ha una reorientació o un reforçament, com sigui que no parteixen de zero, sinó que les persones interessades ja van una mica sensibilitzades".

Qui hi participa, en aquestes experiències? En principi aquesta orientació de sensibilització que ha pres l'activitat aquests últims anys xoca amb la idea que té la societat sobre què fan els joves en aquestes activitats. Però els partici-

pants, abans d'anar-se'n a cap país del Tercer Món, fan un petit curs de formació i d'orientació per poder interpretar i entendre millor la realitat del país on aniran. Segons l'estudi de Xavier Santajulliana, el perfil de les persones que participen en aquestes activitats de les ONGD és el següent: joves (un 75% són menors de trenta anys, amb una mitjana d'edat de vint-i-set); dones (65%); de nuclis urbans (70%); de formació universitària (85,4%); del món laboral (60%); desenvolupen alguna activitat associativa de forma regular (82%). Ara, sobre aquesta última característica, l'autor del treball aclareix que hi ha organitzacions que consideren que aquest és un requisit indispensable per a participar-hi, i que això que fa que el percentatge sigui tan alt. A més, intueix que persones sense un bagatge associatiu, però mínima-

ment sensibilitzades, comencen acostant-se a aquestes activitats, "sense intenció de fer cursos previs ni de convertir-se en activistes, i la prova n'és que hi ha ONGD que ja programen turisme alternatiu". També cal destacar que, en el cas de les persones més grans de trenta anys que participen en aquestes activitats, la majoria treballen en l'educació i l'ensenyament, cosa ben significativa, perquè formen un col·lectiu molt important en la introducció de nous esquemes dins la societat.

Quant a les motivacions, el treball en destaca dos grans eixos: d'una banda, conèixer (70%), aprendre (22%) i compartir (11%); i d'una altra, ajudar (24%) i col·laborar (9%), cosa que respon a les idees de sensibilitzar i cooperar.

Reptes de futur. Xavier Santajulliana comparteix la idea de les ONGD, segons les quals s'ha de sensibilitzar la societat del Nord per aconseguir aquest canvi de mentalitat, però també considera que les societats del Sud necessiten un cop de mà i que, per tant, cal recuperar un concepte d'ajut no paternalista, sinó fraternal, que no imposi estructures. "I també s'han de sensibilitzar les persones que ni tan sols s'ho plantegen i evitar que aquestes experiències no s'acabin convertint en una simple activitat de turisme alternatiu". Santajulliana fa una crítica a les ONGD, perquè, si és partidari de la sensibilització, també estima que, alhora, cal que les ONGD treballin per canviar les estructures socials. Per això manifesta que, si les ONGD no critiquen l'acció dels governs dels països del nord, tindran una importància simbòlica. "Aquestes organitzacions tenen l'avantatge que són molt a prop de l'acció i també molt a prop dels ciutadans, però haurien de fer de contraveu dels governs per incidir en el canvi d'estructures de la societat". I conclou: "És un contrasentit de demanar diners per als seus projectes i no voler saber res dels governs, que, al cap i a la fi, són els qui prenen les decisions".

Teresa Salas

DADA BIBLIOGRÀFICA
XAVIER SANTAJULLIANA, *Experiències de solidaritat*. Diputació de Barcelona, Materials de Joventut, número 11, març 1999. 211 pàg.